

Sveriges lantbruksuniversitet
Swedish University of Agricultural Sciences

Fakulteten för landskapsarkitektur, trädgårds-
och växtproduktionsvetenskap

Att välja lantbruksinriktning på gymnasiet

– En kvalitativ studie om ungdomars attityd, normer och upplevd kontroll kring lantbruksutbildning

Linnea Sjögren

Att välja lantbruksinriktning på gymnasiet

- en kvalitativ studie om ungdomars attityd, normer och upplevd kontroll kring lantbruksutbildning

To choose an agricultural education in high school

Linnea Sjögren

Handledare: Erik Hunter, SLU, Inst f arbetsvetenskap, ekonomi och miljöpsykologi

Examinator: Lena Ekelund Axelson, SLU, Inst f arbetsvetenskap, ekonomi och miljöpsykologi

Omfattning: 15 hp

Nivå och fördjupning: Grundnivå, G2E

Kurstitel: Examensarbete inom företagsekonomi

Kurskod: EX0790

Program/utbildning: Lantmästare - Kandidatprogram

Utgivningsort: Alnarp

Utgivningsår: 2015

Elektronisk publicering: <http://stud.epsilon.slu.se>

Nyckelord: lantbruksutbildning på gymnasiet, ungas normer kring lantbruk, attityd till lantbruk

Sveriges lantbruksuniversitet
Swedish University of Agricultural Sciences

Fakulteten för landskapsarkitektur, trädgårds-
och växtproduktionsvetenskap
Institutionen för arbetsvetenskap, ekonomi
och miljöpsykologi

FÖRORD

Det här arbetet är avslutningen på tre års studier vid SLU Alnarp och det har varit lärorikt och roligt att arbeta med det och jag hoppas att någon får användning av det i framtiden.

Jag vill tacka alla mina vänner som hjälpt mig på vägen genom att ge mig tips, motivation och inspiration. Ett tack får även min handledare Erik Hunter som fått stå ut med frågor i tid och otid.

Ett extra stort tack riktas till de ungdomar som deltog i studien och deras lärare som hjälpte till att organisera allt.

Alnarp, maj 2015

Linnea Sjögren

Innehållsförteckning

FÖRORD	1
SAMMANFATTNING	4
SUMMARY	5
INLEDNING	6
BAKGRUND	6
MÅL	9
SYFTE	9
FRÅGESTÄLLNING	9
AVGRÄNSNING	9
REFERENSRAM	10
PROCESSEN BAKOM ETT VAL	10
TEORIN OM PLANERAT BETEENDE	11
MOTIVERANDE FAKTORER VID VAL AV UTBILDNING OCH KARRIÄR	13
<i>Föräldrarnas utbildning och karriär</i>	13
<i>Uppväxtmiljö</i>	14
<i>Betydelsefulla individers åsikter</i>	14
<i>Status</i>	15
MATERIAL OCH METOD	16
ENKÄTER	16
<i>Enkätfrågor</i>	17
SAMMANSTÄLLNING OCH ANALYS	18
<i>Innehållsanalys</i>	18
RESULTAT	20
DELTAGARNA	20
ATTITYD	21
NORMER	21
KONTROLL	22
GRUPPERING AV SVAREN	23
SAMMANFATTNING	24
<i>Resultat sammanfattat i TPB-modell</i>	24

DISKUSSION	25
REFERENSER.....	28
Bilaga 1 – Informationsblad till föräldrarna.....	31

SAMMANFATTNING

Denna studie är utförd på svenska åttondeklassare och har som syfte att identifiera faktorer som påverkar ungas utbildningsval och undersöka deras uppfattning om lantbruksutbildningar för att hjälpa framtida marknadsföring av lantbruksutbildningar på gymnasienivå.

Alla elever i åttondeklass på en skola fick svara på en enkät med öppna frågor om lantbruksutbildning på gymnasiet. Frågorna handlade om vad de tror, tycker och tänker kring lantbruk och baserades på teorin om planerat beteende. En innehållsanalys gjordes av svaren för att få fram ungdomarnas attityd, normer och deras upplevda förmåga att kontrollera beteendet.

Det visade sig att ungdomarna var positivt inställda till lantbrukare och det jobb de utför och menade på att det är bra att det finns de som vill lära sig producera mat. Det var dock tydligt att de ansåg att statusen på yrken inom lantbrukssektorn och lantbruksutbildning på gymnasiet är låg. De hade också en tydlig uppfattning om vilka de tror väljer lantbruksinriktning på gymnasiet – de är uppvuxna på gård, med föräldrar som arbetar med lantbruk samt har ett eget intresse för lantbruk och dåliga betyg, precis som de tror att de som väljer att läsa ett annat program kommer från staden och vill bli ”något mer avancerat”. De upplevde att intresse för lantbruk var det viktigaste när det kom till möjligheten att gå utbildningen medan bristande intresse var det största hindret, för någon var avståndet till skolan även ett hinder då de ofta ligger lite avsides.

SUMMARY

This study was conducted with Swedish eighth graders and the purpose of it is to identify the factors that influence young people's education choice and explore their perception of agricultural education to help future marketing of agricultural education at secondary level.

All students in the eighth grade at a school answered a questionnaire with open-ended questions about agricultural education in high school. The questions were about what they believe, think and their opinion about agricultural and were based on the theory of planned behavior. A content analysis of the answers was done to get the youth's attitudes, norms and their perceived ability to control the behavior.

It turned out that the youths were in favor of farmers and the jobs they perform and argued that it is good that there are those who want to learn how to produce food. However, it was clear that they considered that the status of jobs in the agricultural sector and agricultural education in high school is low. They also had a clear idea of who they think choose agricultural as a major in high school - they are from a farm, with parents who are involved in agriculture and have an interest in farming and poor grades, just like those who choose to read another major are from the city and want to be "something more advanced". When looking at the opportunities of attending the education, the interest in agriculture was the most important factor, whilst the lack of interest was the greatest obstacle. To some even the distance to school were an obstacle, since they are often in secluded locations.

INLEDNING

Bakgrund

Det är flera organisationer knuta till lantbrukssektorn som efterfrågar mer information till ungdomar i hela samhället om naturbruksprogrammen på gymnasiet. Detta då lantbrukssektorn i Sverige står inför stora generationsskiftningar och är i behov av kunnig och utbildad personal, samtidigt som allt färre unga söker sig till naturbruksprogrammen. (Jonsson *et al.*, 2015) Läsåret 2014/2015 var det 407 ungdomar som började på naturbruksprogrammet med inriktning mot lantbruk. (Skolverket, 2015) Samtidigt blir lantbrukarna allt äldre och medianåldern har de senaste åren legat mellan 55 år och 59 år, men det blir allt fler lantbrukare över 65 år och idag utgör den gruppen nästan en tredje av alla aktiva lantbrukare medan endast 4 % av är under 35 år. (SCB, 2014)

Lantbrukare är den största gruppen av yrkesarvstagare, hela 82 % av lantbrukarna hade i en amerikansk studie tagit över positionen från sin far vilket är fem gånger fler än den näst största gruppen. (Blau & Duncan, 1967) Detta innebär att söner till lantbrukare blir ofta lantbrukare själva. En anledning till detta kan vara att de får det humankapital de behöver för att utöva yrket som en biprodukt av sin uppväxt på gården, vilket i sin tur gör det krävs lägre insatser för denne att välja en karriär inom lantbruk än om han skulle utbilda sig till något annat. (Laband & Lentz, 1983)

De första karriärrelaterade besluten man fattar sker oftast i tonåren och kan ha livslånga konsekvenser för individens framtid. Besluten påverkar dennes yrkesval, sociala acceptans, psykologiska hälsa och fysiska hälsa. (Gati & Saka, 2001)

När en person ska välja karriär kan denne endast välja mellan de alternativen som är kända för individen. (Blau *et al.*, 1956) Crites (1976) drog slutsatsen att information om yrken är en viktig del av processen bakom valet av karriär, oavsett vilken inriktning man överväger. (Millar & Shevlin, 2003) I alla de stora teorierna om utveckling och val av karriär betonas hur viktig informationen är för att kunna fatta ett väl övervägt beslut. (Hartung, 1996)

Att välja yrke är en process som varar över många år och det finns inte en specifik tidpunkt då man bestämmer sig för en karriär utav många alternativ. Det är genom att man under åren ställs inför olika vägskalet som preferenser för karriären utvecklas. (Blau *et al.*, 1956) Det är dock inte säkert att de preferenser på karriär man skaffar sig är realistiska, med detta menar man att fler strävar efter en karriär än vad som faktiskt i slutändan blir professionella inom området. (Blau *et al.*, 1956)

Hur attraktivt ett yrke är beror på hur stor belöningen det ger, de yrken som har högre status har ofta en högre belöningsgrad. (Sisson, 1937) Något som vanligtvis påverkar de initiativ man tar för att träda in i olika yrken är ens egen förmögenhet. (Banerjee & Newman, 1993)

Det har genom åren tagits fram många modeller för att förklara hur amerikanska ungdomar väljer college. (Hossler & Stage, 1992) Det finns fyra olika typer av modeller; ekonometriska, konsument, sociologiska och kombinerade. Varje modell förutsätter att det är vissa specifika faktorer som påverkar valet av college. (Hossler *et al.*, 1989) De flesta studier som har gjorts har fokuserat på de sista stadierna i beslutsprocessen och de flesta forskarna har endast tittat på den sista fasen – själva beslutet. De sociologiska modellerna kommer ifrån forskning om statusförverkligande och har hjälp till att belysa de tidiga stadierna av beslutsprocessen. (Hossler & Stage, 1992)

De ekonometriska modellerna förutsätter att en person kommer skaffa sig en högre utbildning om de upplever att fördelarna med utbildningen är större än andra alternativ som inte involverar utbildning. (Hossler & Stage, 1992) Det har inom ekonometrisk forskning fastställts att det finns positiva samband mellan föräldrarnas utbildning, familjens inkomst, studentens egen förmåga och deltagande i högre studier. Samtidigt har det visat sig att terminsavgifter påverkar deltagandet negativt. (Campbell & Siegel, 1967) Några exempel på studier med modeller av detta slag är Bishop (1977) och Fuller *et al.* (1982).

De modeller som är utformade efter konsumenter tar ett marknadsföringsperspektiv. Young and Reyes (1987) utvecklade en konsument modell som föreslog att studenter valde college baserat på minsta kostnad och lägst risk förknippat med utbildningen med *Conceptualizing enrollment behavior – the effect of student financial aid*.

De sociologiska modellerna härstammar ifrån forskning kring statusförverkligande och fokuserar på faktorer som ambitionerna kring högre studier. I den här typen av modeller förutsätter man att familjens socioekonomiska bakgrund och studentens akademiska förmåga påverkar ambitionerna att gå på college positivt. (Hossler & Stage, 1992) Exempel på studier gjorda med sociologiska modeller är Sewell and Shah (1968) och Sewell *et al.* (1969).

Vanligtvis studerar man modellerna var för sig men det är möjligt att använda element från varje modell för att bilda en kombinerad teori om valet av college. (Hossler & Stage, 1992)

Flera av faktorerna som tas upp i de olika modellerna är kopplade till vara andra både direkt och indirekt. Till exempel så är familjens socioekonomiska situation är kopplad till föräldrarnas utbildning då enligt Fershtman and Weiss (1993) en högre utbildning leder till yrken med högre status och yrken med högre status är bättre betalda.

Individens egen förmåga tas upp i både den ekonometriska och sociologiska forskningen. Både de ekonometriska och konsumentbaserade modellerna tar upp det negativa sambandet som finns mellan kostnader, risk och högre utbildning. Detta är intressant för det har i studier visat sig att söner till lantbrukare blir lantbrukare själva på grund av de redan besitter kunskapen och förmågan att utföra yrket (Laband & Lentz, 1983) vilket i sin tur leder till att det är låga kostnader förknippade med utbildning för att utföra yrket.

Idag saknas kompetent arbetskraft till lantbruksföretagen i Sverige och branschen efterfrågar mer information till ungdomar om naturbruksprogrammen på gymnasiet inför gymnasievalet i nionde klass. (Jonsson *et al.*, 2015) Det är dock inte så enkelt som det låter att få fler unga att välja en utbildning och karriär inom lantbruk om man tittar på den forskning som är gjord i USA kring valet av college och karriär där man visat att flera faktorer spelar in.

Valet av gymnasieutbildning i Sverige görs när man är omkring 15 år och är indirekt ett val av karriär i fall man väljer en yrkesutbildning. De flesta studier som är gjorda kring detta ämne är gjorda i USA där man är några år äldre vid valet av inriktning på college, men faktorerna som spelar in kan man anta är de samma även om det kan vara en viss skillnad i hur individen tolkar dem beroende på ålder.

För att få fler unga i Sverige att välja naturbruksprogrammen med inriktning mot lantbruk på gymnasiet så måste man marknadsföra dessa mer, men med kunskap och förståelse över vad som påverkar deras val av utbildning och karriär.

Mål

Målet med denna studie är att visa för marknadsförare av lantbruksutbildningar vad som är viktigt för svenska ungdomar när de väljer gymnasieutbildning.

Syfte

Syftet med detta arbete är att identifiera faktorer som påverkar ungas utbildningsval och undersöka deras uppfattning om lantbruksutbildningar för att hjälpa framtida marknadsföring av lantbruksutbildningar på gymnasienivå.

Frågeställning

- Vilka faktorer påverkar valet av karriär?
- Hur ser ungas uppfattning kring lantbruk och lantbruksutbildningar ut?
- Hur kan denna kunskap användas vid marknadsföring av lantbruksutbildningar?

Avgränsning

Studien utförs på elever i åttondeklass på en skola som ligger centralt i en mellanstor stad, eleverna på skolan kommer från innerstaden, villaförorter och landet.

Endast ungdomarnas normer, attityd och upplevda förmåga att kontrollera beteende kring lantbrukssektorn kommer att studeras.

REFERENSRAM

Det här kapitlet har som syfte att ge en tydligare bild av bakgrunden och problemet, men ska också lyfta fram material som påverkat valet av frågor. Referensramen kommer behandla processen bakom ett val, teorin om planerat beteende och motiverande faktorer vid val av utbildning och karriär.

Processen bakom ett val

För att förstå hur ungdomar väljer inriktning på gymnasiet måste man först förstå hur processen bakom ett val ser ut.

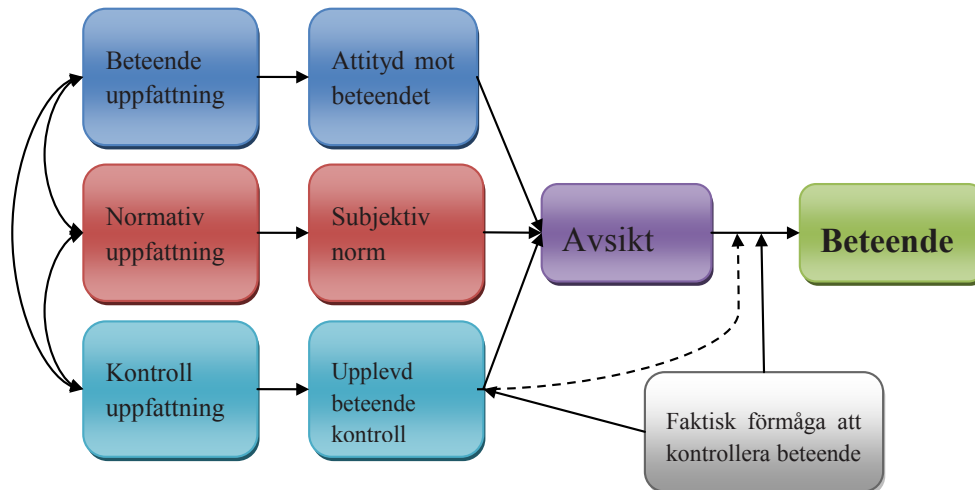
Valet mellan flera olika alternativ kan man föreställa sig vara motiverat av två samverkande faktorer hos individen. Dennes värdering av belöningarna de olika alternativen ger och dennes bedömning av sina möjligheter att förverkliga alternativen, dessa två faktorer skapas och uppdateras av sociala erfarenheter. Hos varje individ tros alternativen denne har vara uppdelade efter dennes preferenser, som härstammar utifrån värderingen av belöningarna, och förväntan av att kunna genomföra alternativen. Dessa är i sin tur ordnade i varsin hierarki hos individen. Detta leder till att det kan ske en kompromiss mellan individens preferenser och förväntan, alltså kan det alternativet som väljs vara långt ifrån individens föredragna alternativ om denne har låga förväntningar att uppnå det. (Blau *et al.*, 1956)

Denna kunskap kan man sedan använda för att få en djupare förståelse av processen och när man studerar beteende genom att tillämpa olika teorier, så som *teorin om planerat beteende*.

Teorin om planerat beteende

Teorin om planerat beteende, förkortat *TPB*, är en teori skapad för att förutse och förklara mänskligt beteende i specifika sammanhang. En central och viktig del av teorin är *avsikten* att genomföra ett givet beteende då man antar att det är avsikten som fångar upp de motiverande faktorerna som påverkar beteendet. (Ajzen, 1991). TPB och de olika delarna i teorin samt hur de är sammankopplade illustreras i *figur 1*.

Teorin förutser beteende och genom att titta på valet av utbildning som ett beteende någon har som avsikt att genomföra så kan man i denna studie tillämpa teorin. Det har inte gjorts många studier inom ämnet *karriärsväl* som tillämpar teorin om planerat beteende. De studier som finns har till stor del stöttat kärnelementen i teorin men dock har resultaten ej varit helt konsekventa. (Arnold *et al.*, 2006) I en studie fann man att attityd och upplevd beteendekontroll förklarade signifikanta variationer i avsikten att satsa på en karriär som fokuserar på människor eller mer actionfyllda yrken, däremot spelade inte subjektiv norm in. (Giles & Rea, 1999) En annan studie visade att man kan förutspå kvinnors avsikt till karriär med attityden till könsroller och subjektiva normer. (Vincent *et al.*, 1998) Vincent *et al.* (1998) studie bidrog till en ökad förståelse av kvinnors val av karriär och visade på användbarheten att applicera en redan befintligt socialpsykologisk teori när man studera kvinnors karriär.

Figur 1: Modell överblick av Teorin om planerat beteende som visar hur de olika delarna är sammankopplade.

Beteendeuppfattning sammankopplar beteendet av intresse till förväntat utfall och är en subjektiv sannolikhet för att beteendet kommer ge en given utgång. En person har bara en viss mängd uppfattningar tillgängliga vid en given tidpunkt och det antas att de tillgängliga uppfattningarna tillsammans med den subjektiva värderingen av det förväntade utfallet bestämmer individens rådande attityd till ett beteende. (Ajzen, u.å-b)

Attityden till ett beteende är hur vida man ser positivt eller negativt på genomförandet av detta. (Ajzen, u.å-d) Det finns ett par studier gjorda där man undersöker svenska ungdomars attityd till arbete och vilka faktorer som påverkar denna. (Johansson, 2010) En studie fann att det finns sex olika faktorer som är viktiga för en positiv attityd till arbete: bra livskvalitet, god hälsa, känsla av sammanhang, stöd av familjen och tidigare positiva erfarenheter av skola och arbetsliv. (Axelsson *et al.*, 2005) Detta kan vara bra att känna till om man vill förändra ungas attityd till lantbruk och lantbruksutbildning.

Den **normativa uppfattningen** hänvisar till de upplevda förväntningarna på en individs beteende från viktiga personer eller grupper i dennes liv så som partner, familj och vänner. Det antas att dessa normativa uppfattningar i kombination med individens motivation att följa deras åsikter bestämmer den upplevda subjektiva normen. (Ajzen, u.å-b) Den **subjektiva normen** är den rådande pressen från samhället att genomföra eller inte genomföra ett beteende. (Ajzen, u.å-d) Det är vad individen själv tror att andra har för uppfattning som påverkar dennes subjektiva norm och det är de personer som individen bedömer som viktigast som har störst inflytande. (Hwang *et al.*, 2005) Beroende på om individen känner att det specifika beteendet är accepterat eller ej av personer viktiga i dennes liv påverkas sannolikheten för utförandet av beteendet. Upplevs beteendet som ej accepterat så minskar sannolikheten att detta kommer att utföras, och tvärtom. (Armitage & Conner, 2001) De personer som är viktiga i ens liv skiljer sig mellan olika individer men det kan till exempel vara föräldrar, släktingar, lärare och vänner.

Kontrolluppfattningen har att göra med den upplevda närvaron av faktorer som kan hindra eller lätta genomförandet av ett beteende. Det antas att kontrolluppfattningen i kombination med den upplevda makten som varje faktor har bestämmer den rådande upplevda beteendekontrollen. (Ajzen, u.å-a) Den **upplevda förmågan att kontrollera beteende** hänvisar till personers uppfattning av deras förmåga att genomföra ett givet beteende. (Ajzen, u.å-c) Den upplevda förmågan att kontrollera ett beteende handlar det vill säga om hur lätt eller svårt individen upplever det är att genomföra beteendet. (Hwang *et al.*, 2005)

Motiverande faktorer vid val av utbildning och karriär

De faktorer som enligt flera studier (t.ex. Carpenter and Fleishman (1987), Sewell and Orenstein (1965), Cohen (1977)) spelar stor roll i valet av utbildning och karriär kallas här *motiverande faktorer*, se figur 2. Det är dessa faktorer som påverkar ens attityd, uppfattning kring normer och upplevd kontroll som beskrivs i stycket *Teorin om planerat beteende*.

Figur 2: Modell som illustrerar att de motiverande faktorerna spelar in i valet av utbildning och karriär.

Föräldrarnas utbildning och karriär

Föräldrarnas val av karriär och deras utbildningsnivå kommer med största sannolikhet att påverka hur deras barn ser på sin egen framtid. Det har gjorts flera studier där man visat att föräldrarnas utbildningsnivå påverkar barnen genom att barn till högutbildade föräldrar i större utsträckning söker sig till högre utbildningar. Det har också visat sig att ju högre utbildning föräldrarna har och större familjens inkomst är desto tidigare börjar barnen tänka på vidareutbildning och framtida karriär (Hossler & Stage, 1992) En anledning till det här kan enligt Roberts (1968) vara att de erfarenheterna av utbildning och karriär man fick under sin uppväxt reflekteras i ambitionerna man har efter avslutad skolgång. (Carpenter & Fleishman, 1987) En annan anledning kan vara att man väljer yrken som liknar ens föräldrars då det är lättare att utvärdera sin förmåga i ett för en känt yrke. (Hennessy & Rehman, 2007) När det kommer till lantbrukare så är chansen väldigt stor att de har tagit över sitt arbete efter sin far. (Laband & Lentz, 1983)

Uppväxtmiljö

Med uppväxtmiljö menas hur vida man vuxit upp i stadsmiljö eller på landsbygd. Det innefattar också om man har vuxit upp på en gård med aktivt lantbruk.

Var och i vilken typ av omgivning du växte upp någonstans kan komma och påverka din inställning till utbildning och karriärsväl.

Studier i både Europa och USA har visat att personer inflyttade till storstäder från landsbygden eller mindre städer oftare har yrken med lägre status än sina konkurrenter som är uppvuxna i storstaden. Detta kan bero på att personer uppväxta i storstaden har högre ambitioner och är bekanta med fler karriärmöjligheter än de personer som vuxit upp i mindre städer och på landsbygden. (Sewell & Orenstein, 1965)

Den stora yrkesarvbarheten inom lantbruket beror till stor del på de kunskaper och erfarenheter man fått under sin uppväxt på gården. (Laband & Lentz, 1983)

Betydelsefulla individers åsikter

Personer som är viktiga i en individs liv kan påverka denna mycket genom sina åsikter. (Sewell *et al.*, 1969) De betydelsefulla individerna är de specifika personer som en individ förvärvar sina ambitioner genom, antingen då de är förebilder eller kommunicerar sina förväntningar på individen. (Sewell *et al.*, 1969) Det kan till exempel vara föräldrar, vänner, bekanta, släktingar och lärare.

Det har visat sig att andra personer är viktiga för definiera sin egen situation då man erhåller sina sociala beteendetendenser genom att influeras av andra. Därför är betydelsefulla personers influenser en viktig och central variabel i en socialpsykologisk förklaring av utbildnings- och karriäruppnående. (Sewell *et al.*, 1969)

Det finns dock studier som visat att andras inflytande över en persons val av utbildning och karriär har blivit överskattat i litteraturen om statusuppnående. (Cohen, 1977) I en studie fann Haller and Butterworth (1960) att den person man såg som sin bästa vän påverkade ens ambitionsnivå när det kom till karriär men även utbildning om än i något mindre omfattning.

Status

Status innebär den sociala status som en utbildning eller ett yrke anses ha i samhället, till exempel så anses läkare vara ett yrke med hög status.

Den sociologiska litteraturen erkänner att olika yrken ger olika status i samhället och att arbetarna får mer än ekonomisk belöning genom att associeras med yrket, de får helt enkelt en del av belöningen är i lön och en del i status. (Fershtman & Weiss, 1993) Det är huvudsakligen fyra olika faktorer som spelar in när man bedömer social status – utbildning, yrke, kön och civilstånd. Utbildningen förändras under ens unga år men stabiliseras vanligtvis i vuxen ålder och antalet år av utbildning individen har antas reflektera den kunskap som denne har förvärvat. Dessutom så är utbildning nödvändigt för att träda in i yrken som anses ha högre status i samhället. Det yrke en individ har antas indikera vilka färdigheter och kunskaper denne besitter. (Hollingshead, 1975)

Statusen på ett yrke influeras av hur lång medellängden för utbildningen inom yrket är och ekonomiska faktorer så som medellön. Statusen på yrken påverkar val av utbildning och karriär, men kan variera mellan olika kulturer. (Fershtman & Weiss, 1993)

MATERIAL OCH METOD

I det här kapitlet kommer metoder och material som använts i studien för datainsamling och analys presenteras så noga som möjligt.

Enkäter

För att kunna få en djupare förståelse kring hur ungdomarna ser på lantbruk och hur de upplever att motiverande faktorerna påverkar deras val av utbildning och framtida karriär så valdes en kvalitativ undersökning i form av enkäter.

Valet att göra en enkätundersökning istället för intervjuer berodde på att skolan inte gav tillstånd att intervjua alla elever i åttondeklass individuellt då de ansåg att det skulle påverka elevernas utbildning under de dagarna negativt. Svaren från enkätundersökningen ger inte lika djup förståelse som en intervjustudie även om man genom att använda frågor med öppna svar låter deltagarna svara lika fritt, men missar möjligheten att ställa följdfrågor på deras svar. En fördel med att använda enkäter är att man får svaren nerskrivna direkt av deltagaren och det underlättar analys och jämförelse vid bearbetning av resultatet.

Enkäterna genomfördes i två åttondeklasser på en skola som ligger centralt i en mellanstor stad i södra Sverige med elever från både tätortsområde och landsbygd. Skolan valdes då eleverna där har varierad bakgrund med olika uppväxtmiljö, socioekonomiskstatus och etnisk tillhörighet för att få en heterogen grupp som möjligt. Detta för att svaren ska ge en rättvis bild av vad åttondeklassare tycker kring lantbruk. Valet att inte publicera namn på varken kommunen eller skolan har gjorts med hänsyn till elevernas anonymitet.

Den ena klassen hade en ganska stor sjukfrånvaro just denna dag vilket ledde till färre antal svar än vad räknats med. Innan enkätundersökningen skickades ett informationsblad (se bilaga 1) hem till föräldrarna där det förklarades varför undersökningen gjordes, vad som sker med svaren och att deltagande var frivilligt och helt anonymt.

Eleverna fick en kort, muntlig introduktion till vem jag är, varför jag genomförde studien och instruktioner hur de skulle fylla i enkäterna. De fick också tydliga instruktioner att svara så sanningsenligt som möjligt och det skedde ingen direkt interaktion mellan elever inom klassen eller mellan klasserna som deltog i studien förrän alla hade svarat på frågorna och lämnat in svaren.

Enkäterna strukturerades som en pilotstudie efter *teorin om planerat beteende* med öppna frågor (Ajzen, 2002), endast de frågor som berörde demografisk indelning hade slutna svar. Viss omformulering av frågorna skedde för att anpassa dem till målgruppen som i det här fallet var fjortonåringar. Dessa frågor är utformade och framtagna för att få fram attityd, normer och kontrolluppfattning kring det valda beteendet (Ajzen, 2002), i det här fallet *att välja lantbruksinriktning på gymnasiet*.

Enkätfrågor

Jag är: Tjej/Kille

Jag bor: I staden/I villaområde/På landet

Vilka fördelar ser du med att välja lantbruksinriktning på gymnasiet?

Vilka nackdelar ser du med att välja lantbruksinriktning på gymnasiet?

Något annat som du kommer att tänka på när det kommer till att välja lantbruksinriktning på gymnasiet?

Vilka tror du skulle stötta dig eller tycka om att du väljer lantbruksinriktning på gymnasiet?

Vilka tror du inte skulle stötta dig eller tycka om att du väljer lantbruksinriktning på gymnasiet?

Vilka tror du väljer lantbruksinriktning på gymnasiet?

Vilka tror du inte väljer lantbruksinriktning på gymnasiet?

Vad tror du gör det möjligt för dig att välja lantbruksinriktning på gymnasiet?

Vad tror du stoppar dig från att välja lantbruksinriktning på gymnasiet?

Sammanställning och analys

Demografisk beskrivning av deltagarna i studien kommer göras i ett diagram, de demografiska indelningarna är: kön, boendemiljö och barn till lantbrukare.

En innehållsanalys görs sedan av de insamlade svaren som resulterar i en lista med framträdande utfall, normativa referenter och kontrollfaktorer. Frågorna är också utformade så man får uppgifter om inställningen till beteende, upplevd norm och upplevd beteendekontroll. (Ajzen, 2002) Det som jag kommer fokusera på i resultatet är attityd, norm och upplevd förmåga att kontrollera beteendet. Detta då det i referensramen framkommit att dessa verkar väga tyngst vid genomförandet av ett beteende.

Innehållsanalys

I en innehållsanalys klassificerar man skrivet material genom att minska ner texten till mer relevant och hanterbar data. Det är en metod som används för att förstå olika typer av texter så som intervjuer, historiska dokument, officiella publikationer och så vidare. Det är en forskningsmetod som använder en uppsättning av förfarande för att skapa en valid slutsats av en text. Slutsatserna är om den som sändt meddelandet, meddelandet i sig eller målgruppen meddelandet riktar sig till. (Weber, 1990)

Innehållsanalys kan bland annat användas för att identifiera avsikter och andra egenskaper hos kommunikatören och beskriva attityd och beteenderespons till kommunikation. (Weber, 1990)

Den stora fördelen med innehållsanalys är att kommunikation är en stor del av interaktionen mellan människor och man arbetar med texter eller utskrift av kommunikation. En nackdel med denna typ av analys är att man minskar antalet ord genom att kategorisera dem och detta görs på olika sätt beroende på syftet med undersökningen. Texten kan till exempel delas in genom att man grupperar ord som har exakt samma innebörd ihop som synonymmer eller grupperar man ord som har liknande innebörd ihop. (Weber, 1990)

Innehållsanalysen av svaren gjordes genom att bunta ihop de meningarna med samma innebörd i en kategori. Ett exempel är på frågan *Vad tycker du är bra med lantbruksinriktning på gymnasiet* så hamnar svaren ”man behöver fler bönder så det är bra att inriktningen finns, de ger ju ägg, mjölk mm” och ”Vi får fler bönder som producerar livsmedel åt människorna” i samma kategori då kärnbudskapet är det samma i båda svaren – bönder är bra för de gör mat. Detta är en fråga som är utformad för att ta reda på attityd så efter alla svaren buntats ihop i olika kategorier så avgörs om kärnbudskapen i svaren är positiva, negativa eller neutrala, i exempelfallet så är svaren positiva. Denna procedur upprepas sedan för alla frågor och resultatet kommer presenteras i löpande text där avvikande eller intressanta svar lyfts fram.

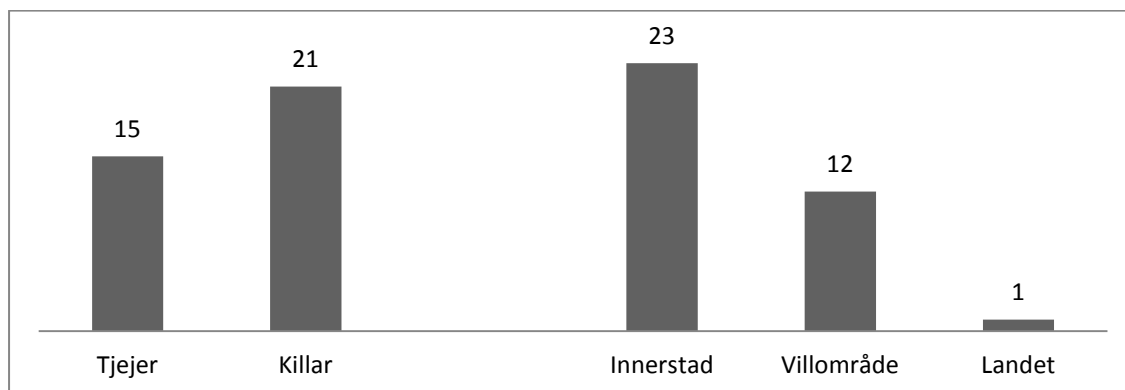
RESULTAT

Resultatet av studien går inte att applicera på alla åttondeklassare i Sverige då den är för liten men ger en inblick i hur deras attityd, uppfattning av normer och kontrollfaktorer ser ut när det kommer till att läsa lantbruksinriktning på gymnasiet.

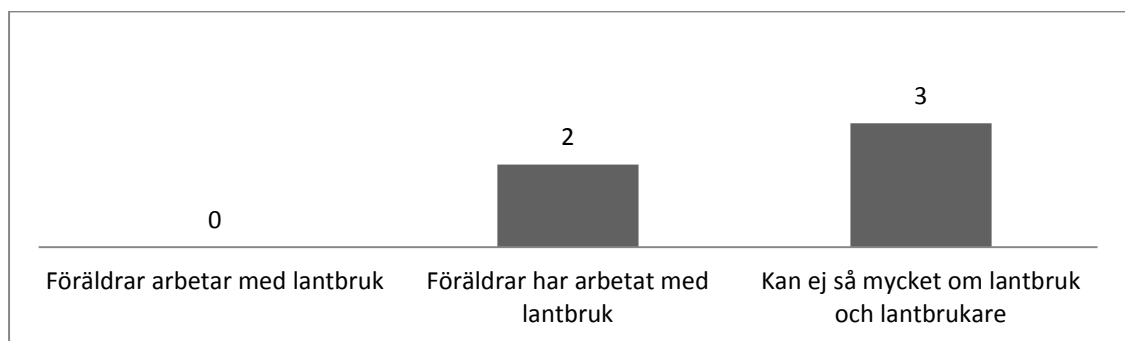
Deltagarna

Det var 36 elever närvarande dagen för enkätundersökningen och 100 % av eleverna svarade på enkäten. Majoriteten av dem kom från innerstad och det var bara en som angav att de bodde på landet, det kan dock tilläggas att villaområdena ligger strax utanför staden. Könsfördelningen var något ojämn då 42 % av deltagarna var tjejer mot 58 % var killar, se tabell 1. Det var 0 % som svarade att deras föräldrar arbetar inom lantbruk men 5,5 % som skrev att deras föräldrar har gjort och 8 % som skrev att de inte kunde så mycket om lantbruk, se tabell 2. Det fanns inga övergripande skillnader i svaren mellan de olika grupperna

Tabell 1: Sammanställning av deltagarna, deras könsfördelning och uppväxtmiljö, angett i antal.

Tabell 2: Sammanställning av svaren om föräldrar arbetar med lantbruk och de som angav att de inte kunde så mycket om lantbruk, angett i antal.

Attityd

Nästan alla angav att det som var bra med att välja lantbruksinriktning på gymnasiet är man lär sig producera mat genom växtodling och djurskötsel samt att man får en utbildning. Trots att majoriteten visar en positiv inställning till lantbrukare och deras jobb som matproducenter fanns det en som uttryckte sitt missnöje över lantbrukare och fyra till som inte kunde komma på något bra med att välja lantbruksinriktning på gymnasiet.

När de skulle svara på frågan vad de tycker är dåligt med att välja lantbruksinriktning på gymnasiet var de återigen ganska samspelade i sina åsikter. De såg att de negativa aspekterna med att välja lantbruksinriktning kommer först ute i arbetslivet då de har uppfattningen att det är ett väldigt säsongsbetonat arbete och det inte finns något att göra under vinterhalvåret, att det är ett väldigt tungt och fysiskt krävande arbete och att det är dåligt betalt så man lever fattigt. Det var två som angav negativa aspekter med att välja lantbruksutbildning på gymnasiet som var direkt kopplade med utbildningen.

”Man kan komma in med ett dåligt betyg” – Kille A, från innerstaden

”Att linjen inte är så bred” – Tjej A, från innerstaden

Det var också två som ansåg att man kan lära sig det senare i livet och behöver inte börja med det på gymnasiet. Det var en som svarade på frågan om det var något annat man kom att tänka på när det kommer till att välja lantbruksinriktning på gymnasiet och hon ville ha mer information om utbildningen och karriärmöjligheter.

Normer

Det var sju av deltagarna som skrev att de trodde att bönder skulle stötta dem om de väljer att läsa lantbruksinriktning på gymnasiet. Det var en fjärdel som inte visste vilka som skulle stötta dem, medans hälften av deltagarna skrev att deras föräldrar skulle stötta deras val och nästan lika många skrev att de flesta av deras vänner skulle stötta dem.

Det var några som trodde att vissa av deras vänner skulle vara negativt inställda och två stycken som trodde deras föräldrar inte skulle stötta dem om de valde lantbruksinriktning på gymnasiet. Den ena lät det vara underförstått att familjen skulle tycka det var slöseri på talang och skrev följande:

”Min familj, de tycker att jag är smart så jag borde gå på NV eller samhällsprogrammet” – Tjej B, från villaområde

Den typiska eleven på lantbruksinriktningen, enligt majoriteten av deltagarna i studien, har intresse för lantbruk, kommer från en gård och har föräldrar som arbetar med lantbruk på något vis. Det verkar också finnas en uppfattning att de som läser lantbruksinriktning har dåliga betyg då det var ett par personer som skrev detta.

”De med dåliga betyg och fysiskt starka personer” – Kille B, från villaområde

När de kommer till vilka som inte väljer att läsa lantbruksinriktning på gymnasiet var alla som svarade på frågan överens om att de som är från städer och tätorter inte söker sig till lantbruksutbildningar och inte heller de som strävar efter karriärer med högre status.

”Stadsnissar som tror de är mycket finare än andra”
- Kille C, från villaområde

”De som vill bli något mer avancerat” – Kille D, från innerstad

Detta svar antyder väldigt starkt att det inte är avancerat att arbeta inom lantbruk och förstärker det intryck man får av de andra svaren att arbeten på lantbruk har låg status.

Kontroll

Det största hindret för att läsa lantbruksinriktning på gymnasiet som deltagarna upplevde var deras eget intresse för utbildningen, annars var det inget som de verkar funderat så mycket över. Det enda övriga hinder som angavs var en tjej som ansåg att det långa avståndet till skolan skulle ge för långa resor och pendlingstid.

Det var en tredjedel av deltagarna som ansåg att intresse för lantbruk var det som gör det möjligt att läsa lantbruksinriktning på gymnasiet. Det var också en som angav att hans föräldrars bakgrund som lantbrukare gjorde det enklare för honom då de uppmuntrade honom.

”Mina föräldrar var bönder och jag tycker att jag också ska bli det”
- Kille E, från innerstaden

De resterande angav att de inte visste vad som gjorde det möjligt att läsa lantbruksinriktning på gymnasiet.

Gruppering av svaren

Genom att dela in deltagarna i olika grupper efter deras attityd mot lantbruk och intresse för lantbruksinriktning på gymnasiet så kan lättare sortera ut vilka man bör marknadsföra sig mot och om det finns några gemensamma nämnare mellan grupperna som man bör adressera.

Grupp 1: *Ingen kunskap om lantbruk och lantbruksinriktning på gymnasiet.* Denna grupp består av två elever och hade ingen tidigare kunskap om lantbrukare och lantbruksutbildningar därför bestod nästan alla deras svar av "vet ej", med undantag på frågan om vilka som skulle stötta en om man väljer lantbruksinriktning på gymnasiet där de svarade att familj och vänner skulle göra det.

Grupp 2: *Negativa till lantbruk och inte intresserade av lantbruksinriktning på gymnasiet.* Dessa elever skrev att de inte tyckte om lantbrukare eller var intresserade av lantbruksutbildning och även här var det vanligaste svaret på frågorna "vet ej" med ett par "inget" dök också upp på frågan om vad som är bra med att välja lantbruksinriktning.

Grupp 3: *Positiva till lantbruk men inte intresserade av lantbruksinriktning på gymnasiet.* Detta är den största gruppen då 83 % av eleverna hamnade här. Eleverna som hamnade i denna grupp tycker det är bra att det finns lantbrukare som producerar mat och att det finns de som vill bli det i framtiden så vi har mat även då. De var dock inte intresserade av att själva läsa lantbruksinriktning på gymnasiet med anledning av att de inte har något intresse för lantbruk. Det framkom också att de tyckte statusen på yrken inom lantbrukssektorn är låg, detta då de upplever de som lågavlönade och tunga. Det samma gäller lantbruksinriktning på gymnasiet då de hade uppfattningen att de som läser där har dåliga betyg och det är enkelt att komma in.

Grupp 4: *Positiv till lantbruk och något intresserad av lantbruksinriktning på gymnasiet.* Denna grupp består av en elev som var väldigt lik grupp 3 i sina svar med undantag på frågan om hon kom att tänka på något annat när det kommer till lantbruksutbildning för där skrev hon att hon ville ha mer information om utbildningen och framtida karriär samt uttryckte ett svagt intresse för utbildningen.

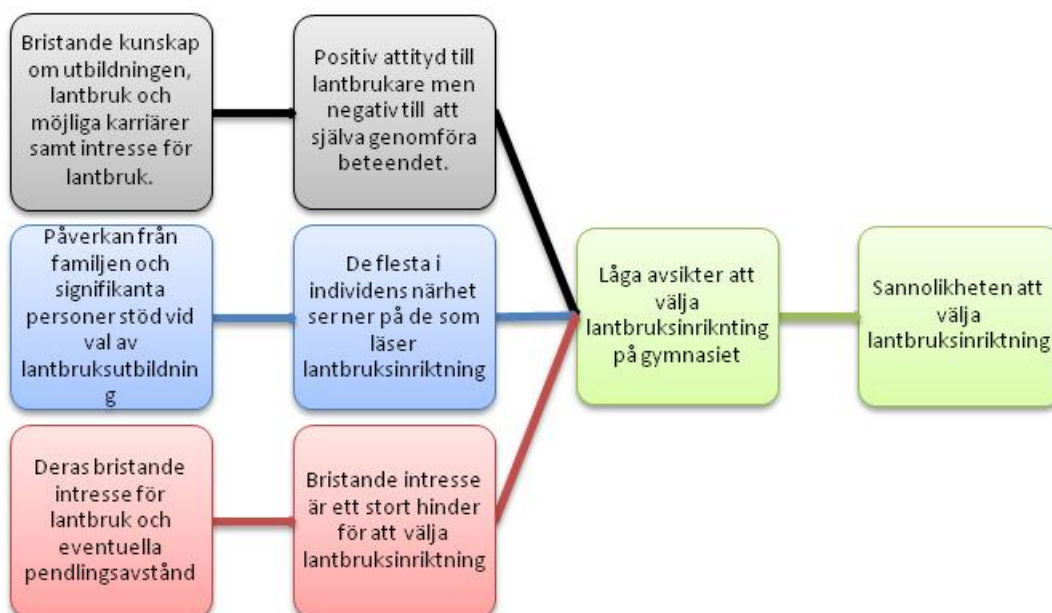
Sammanfattning

De åttondeklassare som svarade på enkäten har överlag en positiv inställning till lantbrukare och det jobb de gör med att producera mat och anser det är bra att det finns de som vill utbilda sig till lantbrukare. De var dock mer negativt inställda till arbeten som man får efter utbildningen då de räknar upp egenskaper som förknippas med lågstatus yrken som låg utbildningsnivå, tungt fysiskt jobb och låg avlönat.

Många kände att de skulle haft stöd av både familj och vänner om de valt lantbruksinriktning på gymnasiet och de trodde också att redan aktiva lantbrukare skulle stötta dem i utbildningen. Enligt deltagarna i studien är den typiska eleven på en lantbruksutbildning uppvuxen på en gård, med föräldrar som arbetar med lantbruk och har ett eget intresse för lantbruk samt dåliga betyg. Den som däremot inte söker sig till lantbruksutbildning är uppvuxen i staden och vill bli något ”mer avancerat” vilket även detta ger en stark fingervisning till den uppfattade statusen på arbeten inom lantbrukssektorn.

Intresse för lantbruk är den största faktorn på den upplevda förmågan att kontrollera ett beteende då det med sin frånvaro hindrar individen att välja lantbruksinriktning på gymnasiet, men finns det närvarande så möjliggör de valet.

Resultat sammanfattat i TPB-modell

Figur 3: Sammanställning av resultatet i en modell baserat på TPB

DISKUSSION

Syftet med detta arbete var att identifiera faktorer som påverkar ungas utbildningsval och undersöka deras uppfattning om lantbruksutbildningar för att hjälpa framtida marknadsföring av lantbruksutbildningar på gymnasienivå. Detta då flera branschorganisationer lyft fram att antalet elever på naturbruksprogrammen minskat och ser detta som ett problem i framtiden då kompetent arbetskraft kommer saknas inom branschen. (Jonsson *et al.*, 2015)

Det är svårt att bevisa att det blivit färre studenter som läser lantbruksinriktning på gymnasiet då skolverket nyligen har ändrat sin statistiska indelning av dessa elever. Det finns bara två senaste åren att gå på och då handlar det endast av en minskning med tre elever, från 410 (Skolverket, 2014) till 407 (Skolverket, 2015). Pratar man med folk i branschen och går på den uppfattning som finns där så har elevantalet minskat, även om eleverna på naturbruksgymnasierna har ökat tack vare andra program med djurinriktning.

När man studerar beslut och beteende så blir det lätt väldigt inrutat och aningen förenklat då man försöker bryta ner processen i konkreta delar, och då är risken stor att man kan missa nyanser som spelar in. Teorin om planerat beteende missar omständigheter i personens liv och deras tidigare beteenden, vilket även påpekas i ett par tidigare studier. (Arnold *et al.*, 2006) Det finns några bevis att tidigare beteenden kan vara betydelsefullt för att förutse av avsikten i yrkesmässiga sammanhang och till och med att det tidigare beteendet tillåter de andra variablerna i TPB. (Millar & Shevlin, 2003)

De faktorerna som i referensramen identifierades som påverkande i valet av karriär kommer från de olika modellerna som presenterades i inledningen. De motiverande faktorerna har i olika studier visat sig påverka ungas val av utbildning och karriär, även om de olika modellerna tar hänsyn till olika motiverande faktorer. Baserat på det resultat som den här undersökningen gav så skulle man kunna tillämpa en sociologisk modell då de tar hänsyn till statusförverkligande och studentens akademiska förmåga (Hossler & Stage, 1992), vilket är två faktorer som var lite mer framträdande i resultatet av denna studie.

Statusen på ett yrke påverkar dess attraktivitet (Fershtman & Weiss, 1993) och den bestäms av den ekonomiska belöningen och utbildningen som krävs för att träda in i yrket (Hollingshead, 1975). Deltagarna i studien tog upp att de såg lantbruksyrken som lågavlönade, tunga jobbade och mindre avancerade vilket leder till att yrkena ses som lågstatusyrken, vilket lockar färre individer till att sträva att träda in i dem. Det samma gäller lantbruksutbildningar där studentens akademiska förmåga spelar in då deltagarnas uppfattning var att de som läser på programmet har lägre betyg, det vill säga akademisk förmåga och därför inte strävar efter yrken med högre status.

Något som saknades i denna studie var barn till lantbrukare som enligt tidigare studie av Laband and Lentz (1983) skulle påverkats av den motiverande faktorn från de ekonometriska modellerna som syftar till föräldrarnas utbildning och välja lantbruksinriktning på gymnasiet.

Det är självklart att de motiverande faktorerna påverkar ens val men det är också som Crites (1976) skrev att man måste ha information för att kunna fatta ett beslut. Känner man inte till ett alternativ kan man inte välja det. Detta innebär att om man inte känner till att man kan läsa lantbruksinriktning på gymnasiet, vad utbildningen innehåller eller vad man kan ha för karriärer inom lantbrukssektorn så kommer man heller inte välja att gå en lantbruksutbildning eller söka sig till en karriär inom branschen.

Elevernas uppfattning kring lantbruk och lantbruksutbildning undersöktes med utgång från TPB. Det var många som har en positiv attityd till lantbrukare och det jobb de utför med livsmedelsproduktion även om de uttryckte sitt ointresse för att själva arbeta med det. Det var även många som uppfattade både utbildningen och yrken inom sektorn som lågstatusyrken och förväntade sig att de hade dåliga betyg, dålig lön och att det inte är "avancerat" att producera mat.

De som deltog i studien var runt 14 år och inte vuxna, vilket är det jag antar att teorin om planerat beteende är utformat efter. Det kan påverkat svaren på frågorna om kontroll där många såg intresse som något som antingen möjliggör eller hindrar en att läsa lantbruksinriktning på gymnasiet men mer relevanta svar enligt TPB hade nog varit "mina föräldrar har gård" eller "jag är från staden", med det sagt så är deras svar inte irrelevanta.

Det var några av deltagarna i studien som inte direkt visste något om utbildningen så som hur lång den är, vad man kan arbeta med eller läsa vidare till och så var det en som inte ansåg att den inte var bred. Detta är enligt mig exempel på att marknadsföringen inte nått ut ordentligt till elever på högstadiet och de verkade intresserade av att veta mer om både lantbruk och utbildningen när jag pratade med dem. Idag sker marknadsföringen av gymnasieutbildningar av skolorna själva, främst genom gymnasiemässor och informationsblad som skickas hem till eleverna inför gymnasievalet.

Det viktigaste för marknadsförare av lantbruksutbildningar är att få ut information då det faktiskt var de som inte visste vad det innebär vara lantbrukare och ett par som inte visste något om utbildningen så som framtida karriärmöjligheter och innehåll. Det blir också en utmaning att höja statusen på lantbruk och utbildningar inom området, men det är ett jobb för hela branschen som behöver marknadsföra den kunskap och engagemang det krävs för att vara lantbrukare bättre. En lösning kan vara att branschorganisationerna är mer aktiva ute i grundskolorna så alla från en tidig ålder får en klar bild av vad en lantbrukare är och gör.

Studien skulle varit mer tillförlitlig om det varit fler deltagare så det är synd att det var så hög frånvaro just den dag studien genomfördes, egentligen går nästan 60 elever i klasserna. Det är dock inte säkert på att resultatet skulle varit väldigt annorlunda då åsikterna och tankarna var ganska lika hos majoriteten med något eller några undantag bara. Något som frånvaron kan ha påverkat var att det nu inte fanns några deltagare vars föräldrar arbetar med lantbruk och endast en som bodde på landet så deras syn på det hela finns inte med, deltagaren som kom från landet hade dock inga avvikande åsikter eller funderingar.

REFERENSER

- Ajzen, I. (1991). The theory of planned behavior. *Organizational behavior and human decision processes*, 50(2), ss. 179-211.
- Ajzen, I. (2002). Constructing a TPB questionnaire: Conceptual and methodological considerations.
- Ajzen, I. *Control beliefs*. <http://people.umass.edu/aizen/cb.html> [07-05-2015].
- Ajzen, I. *Normative beliefs*. <http://people.umass.edu/aizen/nb.html> [07-05-2015].
- Ajzen, I. *Percived behavioral control*. <http://people.umass.edu/aizen/abc.html> [07-05-2015].
- Ajzen, I. *Subjective norm*. <http://people.umass.edu/aizen/sn.html> [07-05-2015].
- Armitage, C.J. & Conner, M. (2001). Efficacy of the theory of planned behaviour: A meta-analytic review. *British journal of social psychology*, 40(4), ss. 471-499.
- Arnold, J., Loan-Clarke, J., Coombs, C., Wilkinson, A., Park, J. & Preston, D. (2006). How well can the theory of planned behavior account for occupational intentions? *Journal of vocational Behavior*, 69(3), ss. 374-390.
- Axelsson, L., Andersson, I., Håkansson, A. & Ejlertsson, G. (2005). Work ethics and general work attitudes in adolescents are related to quality of life, sense of coherence and subjective health—a Swedish questionnaire study. *BMC public health*, 5(1), s. 103.
- Banerjee, A.V. & Newman, A.F. (1993). Occupational choice and the process of development. *Journal of political economy*, ss. 274-298.
- Bishop, J. (1977). The effect of public policies on the demand for higher education. *Journal of Human Resources*, ss. 285-307.
- Blau, P.M. & Duncan, O.D. (1967). The American occupational structure.
- Blau, P.M., Gustad, J.W., Jessor, R., Parnes, H.S. & Wilcock, R.C. (1956). Occupational choice: A conceptual framework. *Industrial and Labor Relations Review*, ss. 531-543.
- Campbell, R. & Siegel, B.N. (1967). The demand for higher education in the United States, 1919-1964. *The American Economic Review*, ss. 482-494.
- Carpenter, P.G. & Fleishman, J.A. (1987). Linking intentions and behavior: Australian students' college plans and college attendance. *American Educational Research Journal*, 24(1), ss. 79-105.
- Cohen, J.M. (1977). Sources of peer group homogeneity. *Sociology of Education*, ss. 227-241.

- Crites, J.O. (1976). Career counseling: A comprehensive approach. *The Counseling Psychologist*.
- Fershtman, C. & Weiss, Y. (1993). Social status, culture and economic performance. *The Economic Journal*, ss. 946-959.
- Fuller, W.C., Manski, C.F. & Wise, D.A. (1982). New evidence on the economic determinants of postsecondary schooling choices. *Journal of Human Resources*, ss. 477-498.
- Gati, I. & Saka, N. (2001). High school students' career-related decision-making difficulties. *Journal of Counseling & Development*, 79(3), ss. 331-340.
- Giles, M. & Rea, A. (1999). Career self-efficacy: An application of the theory of planned behaviour. *Journal of Occupational and Organizational Psychology*, 72(3), ss. 393-398.
- Haller, A.O. & Butterworth, C.E. (1960). Peer influences on levels of occupational and educational aspiration. *Social Forces*, ss. 289-295.
- Hartung, P.J. (1996). Work illustrated: Attending to visual images in career information materials. *The Career Development Quarterly*, 44(3), ss. 234-241.
- Hennessy, T.C. & Rehman, T. (2007). An investigation into factors affecting the occupational choices of nominated farm heirs in Ireland. *Journal of Agricultural Economics*, 58(1), ss. 61-75.
- Hollingshead, A.B. (1975). *Four factor index of social status*: New Haven, CT.
- Hossler, D., Braxton, J. & Coopersmith, G. (1989). Understanding student college choice. *Higher education: Handbook of theory and research*, 5, ss. 231-288.
- Hossler, D. & Stage, F.K. (1992). Family and high school experience influences on the postsecondary educational plans of ninth-grade students. *American Educational Research Journal*, 29(2), ss. 425-451.
- Hwang, P., Lundberg, I., Rönnerberg, J. & Smedler, A.-C. (2005). *Vår tids psykologi*. Stockholm: Natur & Kultur.
- Johansson, L. (2010). *Vad anser ungdomar om att börja arbeta direkt efter gymnasiet?* Diss. Institutionen för Arbetsvetenskap: Luleå tekniska universitet.
- Jonsson, H., Helgstrand, S., Weber, K., Andersson, L., Westberg, A., Grönwall, E., Lagercrantz, H., Andersson, G., Nordberg, G., Lundvall, M. & Teräs, M. *Yrkesprogram med framtidsutsikter*.
<http://www.vf.se/asikter/debatt/yrkesprogram-med-framtidsutsikt> [2015-04-11].
- Laband, D.N. & Lentz, B.F. (1983). Occupational inheritance in agriculture. *American Journal of Agricultural Economics*, 65(2), ss. 311-314.

- Millar, R. & Shevlin, M. (2003). Predicting career information-seeking behavior of school pupils using the theory of planned behavior. *Journal of vocational Behavior*, 62(1), ss. 26-42.
- Roberts, K. (1968). THE ENTRY INTO EMPLOYMENT: AN APPROACH TOWARDS A GENERAL THEORY1. *The Sociological Review*, 16(2), ss. 165-182.
- SCB (2014). *Jordbruksstatistisk årsbok 2014 med data om livsmedel*. Örebro: Statistiska Centralbyrån.
- Sewell, W.H., Haller, A.O. & Portes, A. (1969). The educational and early occupational attainment process. *American sociological review*, ss. 82-92.
- Sewell, W.H. & Orenstein, A.M. (1965). Community of residence and occupational choice. *American Journal of Sociology*, ss. 551-563.
- Sewell, W.H. & Shah, V.P. (1968). Social class, parental encouragement, and educational aspirations. *American Journal of Sociology*, ss. 559-572.
- Sisson, E.D. (1937). Vocational choices of college students. *School and Society*, 46, ss. 765-768.
- Skolverket (2014). Elever på program och inriktning redovisade efter årskurs och kön, läsåret 2013/14. I: 5D, T. (red.).
- Skolverket (2015). Elever på program och inriktning redovisade efter årskurs och kön, läsåret 2014/15. I: D, T. (red.).
- Weber, R.P. (1990). *Basic content analysis*: Sage.
- Vincent, P.C., Peplau, L.A. & Hill, C.T. (1998). A Longitudinal Application of the Theory of Reasoned Action to Women's Career Behavior1. *Journal of Applied Social Psychology*, 28(9), ss. 761-778.
- Young, M.E. & Reyes, P. (1987). Conceptualizing enrollment behavior: The effect of student financial aid. *Journal of Student Financial Aid*, 17(3), s. 4.

Bilaga 1 – Informationsblad till föräldrarna

Hej

Jag heter Linnea Sjögren och läser sista året på Lantmästarprogrammet vid Sveriges Lantbruksuniversitet och i min utbildning ingår det att skriva en kandidatuppsats och till min hjälp behöver jag Ert barn.

Jag kommer på skolan genomföra en enkätundersökning som handlar om lantbruksutbildning på gymnasienivå i Sverige och det är helt frivilligt att delta. Syftet med undersökningen är att ta reda på vad elever i åttondeklass har för inställning till lantbruksutbildning på gymnasiet. Jag vill med enkätundersökningen ta reda på vad de tycker och tänker kring lantbruksutbildningen på gymnasiet.

Det är självklart helt anonymt att delta och inte ens skolan undersökningen är gjord på kommer offentliggöras. Det kommer absolut inte att vara möjligt att identifiera någon av deltagarna då inga frågor som möjliggör detta kommer ställas. Den enda information om eleven som kommer efterfrågas är kön och om de är uppvuxna på landet eller i tätort, men **ej** vilken ort. *Vad tycker du är bra med att välja lantbruksinriktning på gymnasiet?* Är ett exempel på typen av frågor som kommer ställas i enkäten.

Resultatet av undersökningen kommer vara en del av mitt examensarbete och endast jag har tillgång till enkäterna och de kommer förstöras när arbetet är avslutat.

Tack på förhand och tveka inte att kontakt mig om Ni har några frågor!

Med Vänliga Hälsningar

Linnea Sjögren